

Slobodan Tišma

KVADRATI TROUGLOVI

**Čarobna
knjiga**

SADRŽAJ

Urvidek 7

Limanski antibuzzdle 11

Usamljeni vozač 19

Tito in jazz 27

Pojačalo i gitara 37

Nekoliko sitnih koraka
unazad 53

Singlica bez etikete 69

Uteha kose 77

Nikita 85

Kralj Šume 109

Knjiga 115

Re-form torta i parčence
crne čokolade 127

Quattro stagioni 135

Prolog 141

Proleće 145

Crveno i plavo 161

Proleće sa svih strana 175

April i maj 191

Leto, juni 207

Leto leto 225

Avgust 237

Jesen 257

November 273

Zima, brrrrrrr 291

Za nestrpljive 311

Bernardijeva soba 317

U ljusci 323

Stan 329

Moja ideja 337

Pol i politika 343

Soba, stolac 353

Berlinič & Co 361

Kese 373

Deložacija 379

Poziv 385

Pesma 391

Magična beležnica 397

Svedoci 405

Farma 411

Naramenica 419

Bagatele 425

Beleška o autoru 431

URVIDEK
niskobudžetna proza

„Čitati il' pisati, pitanje je sad?“

Kako ljudi žive, kakva svežina – svako jutro veže drugu kravatu: petak, siva na rombove; subota, bordo sa svetloplavim tačkicama; nedelja, ljubičasta sa kosim crnim štraftama; ponedeljak... Mislim da neću moći da se razgalim. Pipanje u mraku. Kaspar noći, kišni čovek, humus, ništa demonsko, sasvim mek. Senovit skver, u nekom gradu, sa satom koji ide unazad.

LIMANSKI ANTIBUZZDLE¹

„Poznajem svakog sina porodice.”

...

More kao sibirskozelena masna krpa
Ili more kao crvena Severnjača
More kao najlonskocrno
More kao mentalnoplavo
I more kao ružičasta ruža rane

Preokrene se voda u lavabou
Uz kлокot hihotanje

¹ Liman je južni kraj grada Urvideka, koji se prostire uz samu obalu reke Dunav. Antibuzzdle je vrsta plesa koju upražnjavaju limanski hipi-pankeri.

Sa auto-puta se valja satenskocni talas
Kazanovin vatreni talas-ubica
Zatim dolazi zimske večeri staniol-ljubičasti
Sa pomešanim mirisom vanile i naftalina
Pa uz huk dugin bolid
Koji se smanjuje pristizujući
Pa opet crveni, malo tamniji

Preko punog ekrana počiva nedelja
Kao pogrebni flor
I vraća se majonez-žuti talas

Jednog dana odlučio sam da se rešim nepotrebnog balasta, svoje kućne biblioteke. I tako, malo-pomalo, sve knjige koje sam godinama sakupljao podelio sam prijateljima. Kada bi mi neko došao u posetu, rekao bih mu: „Slobodno pronađi šta te interesuje i nosi.” I ljudi su stvarno nosili dok je mene mučilo pitanje: šta će im to? Ipak, bio sam u prilici da proverim nečiji ukus, što nije mala stvar. I tako sada u mojoj sobi, na policama, nema ničega, dve-tri porculanske figurine i to je sve. Doduše, prazan mi je i frižider, pa šta, ne treba od toga praviti dramu. Međutim, kako su me knjige i nadalje interesovale, a nikada se nisam usudio da budem član neke biblioteke, plašio sam se bilo kakvog beleženja, uvođenja u kartoteku i slično, počeo sam da tumaram po knjižarama. Čepkao bih po policama tražeći a da ni sam nisam znao šta. Pročitao bih početak nekog romana, naročito me je interesovala prva rečenica, ili neku pesmicu iz neke pesničke zbirke. Uostalom, nikada u životu nisam pročitao neku knjigu od korica do korica. Moja radoznalost je bila velika ali bi brzo splasnula, već posle nekoliko redova osetio bih neko nezadovoljstvo i prestao bih da čitam. U knjižarama gde sam čitao, činio bih to sa velikim oprezom. Ako bih primetio da mi se neko poznat približava, hitro bih vratio knjigu na mesto da taj ne vidi šta čitam, da ne otkrije šta me interesuje. Strepeo sam, zapravo, od

prezira, od nečije procene moga ukusa, tj. neukusa. Jednim okom bih prelazio preko redova u knjizi, dok bi drugo oko kameleonski lutalo prostorom vrebajući neprijatelja.

...

Neka nam se najzad ispriča ta priča, neka nam se kaže šta se s *njim* zbilo. Dakle, ja pokušavam da napišem priču. To je pothvat za ceo život koji se može ispisati u *dvadeset devet redaka*, ne baš ceo život ali bar onaj presudan događaj. Sada sedim, *to je to* ili *ovo nije ono*, u sobi i pišem pričicu – baš zgodno. Spreman sam da u to uložim sve, čitav život u tri minuta. Međutim, čujem iz dubine neku muziku ili je to samo šum, buka – brojke što romore iz tmine. Vidim u mraku tragove bele boje na zidovima, bele tragove kojima nije potrebna nikakva svetlost, na zidovima koji su od samih trouglova i kvadrata i koje samo naslućujem, koji su nepojmljivi.

...

Sve knjige su napisane, ali sve knjige nisu pročitane, jer čitanje ipak nije pisanje, ili možda jeste. Ali pisanje jeste čitanje, pukotina kroz koju se provlači text. Međutim, Malarme je u jednoj pesmi, slaveći more i pesmu mornara, rekao da su sve knjige, ipak, pročitane. U stvari, to sam ja rekao, tj. napisao. Ali ko sam ja? Da li sam ja Malarme? Ne, ja nisam Malarme, *ja* sam Malarme!

Ne smem da pišem. Zašto?

Bojim se. Čega?

Bojim se kazne (naplate).

Jer dobro znam da ništa nema za džabe.

Dobro, čitanje se plaća, tj. kupuje

Ali zar pisanje nije besplatno?

Ipak, čemu oklevanje kad između čitanja i pisanja nema razlike?

Znam za one koji su pisali najbolje
 A da nisu za to platili ništa (ali da li je to u redu?)
 Takođe, znam i za one koji su pisali loše
 I možda su baš zbog toga izgubili sve (koja glupost!)
 Ali treba otrpeti prazninu
 Hrabrost se isplati. Neverovatno!
 Jer pisanje (dobro ili loše) je jedini istinski život (u vidu zelembaća)

...

Dakle, da ne postavljamo to famozno pitanje potpisa.

„Danas sam željan ubijati, ubijati!”

„I uopšte mi se ubijanje sad jako sviđa. Volim i svoj zavičaj, a ubistvo sve izleči, ono je jedina istina.”

„Ja volim svoje dedove, oni su znali da ubijaju” – tj. znali su da čitaju i pišu.

Kako gledati na ovo: kao na text, na *poeziju* ili kao na etno-pasiju. Ali nema texta bez tela, tj. nema pisanja bez posledica, bez traga. Sve je text. Zgražati se nad tom činjenicom smešno je. Protivurečiti tome bezizgledno je i opasno. Ravnodušnost je sramotna. Ostaje samo izbor između...! U „Dnevniku o Čarnojeviću” Crnjanski ili Crvljanski (nikad nisam načisto sa tim imenima), pod uslovom da je to *on*, tj. *ja* – hvali ubistvo kao dobar, zdrav čin. Za vreme srpsko-srpskog rata, pardon, rusko-turskog rata, Dostojevski je prebacivao Tolstoju zbog njegovog pacifizma i smatrao da je rat najbolje rešenje, tj. razrešenje. Ali pisanje ne može iskupiti patnju. To je licemerno. Treba umirući kazati, napisati: „Ja pišem, pišem svojom krvlju.” Prihvatiti patnju (umiranje) kao pismo, kao trag, kao *beli trag*. Ali hajde!

„Krv je moje svetlo i moja tama...”

...

Rembo je još davno napisao, ne, nije napisao, rekao je, nije rekao, samo je pomislio: „Poznajem svakog sina porodice.” U nekom *dubljem smislu*, govor je u stvari romor. Ja sam rekao, tj. napisao šta je Rembo pomislio, što je *greška*. Neverovatno! Trenutak kada je *on* to pomislio.

...

Rodio sam se odmah posle rata.

Dali su mi ime, ali danas se ne zovem tako. Majka i otac su bili zdravi. Majka je bila služavka. Otac despot: „Olga, donesi *pribor*... Olga, idi po ono.” Opera svake subote. Mali raštimovan harmonijum u devojačkoj sobici. Otac otpeva ariju Kavaradosija. Ali nisu ga uhapsili. Stariji brat na Goli otok. Mama je užasno oslabila – kao kostur.

Kada sam završio gimnaziju, bio sam slobodan, nisam studirao, nisam išao u vojsku, nikada se nisam zaposlio. Kako sam živio? Sam bog zna! Otac me je oterao od kuće. Proleće, leto i jesen na putu, smucao sam se, stopirao. Zimu bih provodio kod prijatelja seleći se iz jednog stana u drugi. Prosio sam po velikim gradovima. Obično bih stajao ispred neke crkve i molio za sitniš. Onda sam shvatio da se može bolje profitirati od muzike. Pretvarajući se da sam slep, drombuljao sam na maloj keltskoj harfi i pevao po trgovima. Tako sam se prehranjivao. Jednom je majka došla da me vidi, čula je da živim u tom gradu. Našla me je. Sedeli smo uveče u parku. Plakala je, šminka joj se razmazala. Rekla je: „Čula sam *nešto*.” Ali nije bila u pravu. Bile su to samo glasine, nije se radilo o *tome*, vid mi je bio odličan. Otpratio sam je na autobus. Više se nikada nismo videli. Za oca nisam hteo da čujem.

A onda me jedna bakalinka, piljarica, pokupi sa ulice. Zaposli me u svojoj radnji. Posle smo se venčali. Ubrzo potom, rodio nam se sin. Jedne večeri, u prodavnici, ubio sam iz kratača, koji sam uvek držao pod pultom, jednog mladića, narkomana, koji me je napao plastičnim pištoljem tražeći dnevni pazar. Ležeći u policijskom pritvoru, u magnovenju dremeža, shvatio sam da je taj mladić moj vanbračni sin,

plod prve ljubavi, koga nikada ranije u životu nisam video. Na suđenju sam bio oslobođen. Ali ni ja nisam posle tog nesrećnog događaja dugo živeo. Bejah već prilično istrošen i umoran.

Sada u avgustovskom poslepodnevu stoje žena i sin na mom grobu bez krsta. Zalivaju perunike koje ljuljajući se na vetru drhte. Kakav predivan dan, a nema me, ne postojim.

...

Rodio sam se. Gde? Ne znam.

Roditelji mali, niski rastom. Otac pao preko terase. Kupio polovan auto. Imao je nekog prijatelja, nižeg činovnika koji je voleo čašicu. Kao predsednik suda, osudi nekog čoveka na smrt zbog trostrukog ubistva. Nije, doduše, on, nego sudija – on je kao Pilat prao ruke od svega. Nije mi se to svidelo. Nešto nije bilo jasno u čitavom slučaju. *Smrtna kazna zbog trostrukog ubistva*. Posle smo se odselili. U stvari, bežali smo. Taj je streljan, mladić, ali se posvetio, bilo je raznih znakova, svašta se pričalo. Nismo mogli nigde da se sklonimo. Majka je htela da se vrati, napustila nas je. Ja i otac smo živeli u kolima, stalno na putu. Otac je počeo da se bavi istrajno magijom. Znao sam da je imao sklonost još odranije prema tom zanatu. Kockao se, u kartama je bio stravično jak. S vremenom je stekao veliki ugled među lutalicama. Počeo je da menja izgled. Nekada nisam mogao da ga prepoznam. U sumrak, autostradom, vozio me je neki nepoznat čovek. Pomalo sam se plašio, ali nadao sam se da će otac povratiti stari lik. Najzad se zaustavio u jednoj šumi. Oblio me je znoj, povikao sam: „Oče, oče!” Odjednom je nestao, osetio sam olakšanje. Ali sada sam bio potpuno sam, najstrašnija intima – nisam mogao da se setim ko sam. Izašao sam iz kola i počeo da bežim nasumice kroz šumu. Ne, to mi se samo pričinilo, nisam mogao da izađem iz kola pošto su bila automatski zaključana. Životinje, razna bića, počele su da okružuju čudan predmet prislanjajući svoje njuške i kljunove na stakla. Posmatrali su me užasno kolutajući stotinama očiju. Vrištao sam, pretvorio sam se u krik, u krin.

...

Ja i otac živimo u nekom dosta velikom stanu koji delimo sa jednim ruskim bračnim parom. Moj otac je pijanista. Ja sam dvadesetogodišnjak. Majka je umrla na porođaju. Rodivši me, predala mi je svoj život, pretvorila se u mene. Ja sam sada njena inkarnacija. Iako telom i dušom muškarac, ja sam u stvari žena. Vraćam se odnekud kući i čujem kako otac vežba. Kroz otvoren prozor terase vidim kako u sobu uleće Saša, naš sustanar, baca se na kanabe i kaže: „Ivan, kakva je to božanstvena muzika?” Za njim utrčava njegova žena i pokušava da ga vrati da ne bi ometao oca u vežbanju. Ona je puna obzira, a Saša je izgleda lud. Otac se verovatno nervira, ali ćuti i pravi se ućtiv. Kaže Saši: „To je Skrjabinova sonata.” Sada uđem i ja u sobu. Otac prekida vežbanje. Iznenada, soba se ispuni raznim prilikama. To su neka predivna ženska stvorenja u dugim haljinama sa neverovatno raznovrsnim cvetnim dezenima koji se stapaju sa podom po kome klize pretvarajući ga u livadu pokrivenu različcima, zvončićima, ljubičicama i vreskom. I sve potraje kao neka čarobna zabava, magični bal. Vidim sebe u ogledalu. To je u stvari slika, kao moj portret. Obučen sam u tamnocrvenu tuniku i imam crnu zalizanu sjajnu kosu, svetao ten. Međutim, kada se nasmejem, lice mi se čudno promeni – kao neko drugi, možda moj nerođeni brat. U međuvremenu, napolju, na ulicama, počinje da se događa nešto dramatično, neka pometnja, i to se prenese i na naš unutrašnji prostor i bal se pokvari. Svi se žurno razilaze. Počinje rat. Mobilisan sam. Ležim ranjen u ravnici, na goljoj ledini između dva minska polja. Dok čarlija povetarac, iznad mene je plavo nebo kojim šumeći klizi jedan veliki beli oblak. Znam: taj oblak je moja duša. Umirem. Nikada nisam... ali moj život je bio divan, ničega suvišnog nije bilo u njemu. Čujem kako neko na nemačkom kaže: „Odstrelio sam ga kao mačku.” Zarobljen sam. Stojim pred streljačkim strojem. Neki oficir pokušava da razgovara sa mnom, ali ja ne razumem jezik kojim on govori. Čujem još samo *svoj unutrašnji glas* koji romori: „*To je to je to je to je...*”

USAMLJENI VOZAČ

Neka je večna slava – Delu Šenonu!

*„Ove noći ja se vozim ulicama drugog grada
Noć se spušta, auto klizi s kraja na kraj pustog grada
Ne volim, ne volim razgovore duge
Ako nekog i povezem, puštam odmah kasetofon
Muzika je uvek bolja nego neki glup razgovor...”*

„Želiš li da budeš propalica?” Čujem a kao i da vidim, već po ne znam koji put, glas Boba Endija kako se leluja iz kasetofona. Noćas sam spavao u staroj truloj „ford kortini”, na parkingu ispod visoke zgrade Naftagas-Potemkino. Posvađao sam se sa kevom koja je pokušavala da me ubedi da već jednom nađem neki posao. Prošlo je skoro dve godine kako je ćale umro, a ja, večiti student kunstistorije, još uvek živim na njenoj grbači. Moj poslednji pokušaj da se zaposlim završio se neuspehom. S obzirom na to da imam završenu samo gimnaziju, nisam u prilici mnogo da biram. Inače, kao noćna ptičica, uvek sam se užasavao i pomisli da bih morao rano da ustajem i *još ranije* da idem na spavanje.

Sedim sa strane, pored kreveta, i gledam ćaletova gola stopala koja vire ispod pokrivača, njegove pete, bele i suve kao kreda, u kojima su već davno ugašeni svi damari. Sećam se kako se brzo predao pošto je završio svoj radni vek. U pokrajinskoj bolnici, ležao je u komi dok je

keva pokušavala kašičicom da mu daje sok od pomorandže. Nesvestan, ipak je nekako gutao praveći pritom smešne grimase. Posmatrajući taj prizor, nisam mogao a da ne pomislim na trsku, ocat i sunder. U stvari, ona, dobra katolikinja, samo je pokušavala da mu olakša prelaz na *onu stranu*. Dok ga je tako porađala, činilo mi se, iako bejah nevernik, kao da se nekakva milost spušta na nas i na sve predmete, čak one najjudaljenije koji kao da su svetleli po tamnim ćoškovima bolničke sobe. Kasno uveče, ostavio sam kevu samu da bdi i otišao kući po vlažnom snegu. Ležao sam dugo budan u krevetu, a onda, ipak, nekako zaspao. Sanjao sam čaleta kako stoji u nekom vrtu ispred visokog zida. Ujutru me je probudio plač.

I tako ostadosmo keva i ja sami na njenoj maloj penziji. U početku je bilo sve u redu, nije nam trebalo bogzna šta, živeli smo skromno. Ali s vremenom, iz čiste brige, keva poče da me gnjavi da nađem neki posao. Ja sam se izvlačio, vrdao levo i desno, dok ne postade jasno da ne želim da se zaposlim. Živeo sam tako, spavao do podne, a posle odlazio pred samišku da se, uz kvas i koka-kolu, vodeći taj beskonačni zapadno-istočni divan, vidim sa društvom iz kvarta. Neretko i sam-samcit na ulici, provodio sam svete trenutke totalne dokonosti. Imao sam i svoje karuce. Svake večeri seo bih u ljubičastu „ford kortinu” koja mi je ostala od čaleta i pravac u diskoteku Međunarodnog kulturnog kluba koji smo zvali „Arap”. Ribe nisam jurio. A ne, to nikako. Juriti ribe značilo je imati problema. Da se kačim sa nekim zbog riba, ni govora. Taj problem sam lako rešavao, zna se. I mirna Bačka. Uvek sam, pre svega, držao do pristojnosti i do svoga izgleda. Perje je bilo na prvom mestu, ništa specijalno, ali imao sam neki svoj fazon. Obožavao sam sivu boju. Obavezno rolka boje pustinjskog peska i zvoncare od listera na rombove, montgomerac i melirani tirolski šeširić s perom – to sam bio ja. Uvek čist, tuširao sam se, prao zube i brijao redovno. Svake večeri tako bih zaronio u tamu diskoteke presecanu raznobojnim svetlosnim snopovima, među crna i bela telesa, okružen sve samim prijateljima. Crni ljudi su mi uvek bili bliski. Voleo sam njihovu

mekoću, talentovanost, osećaj za zajedništvo ali bez ugnjetavanja. Takođe, poštovao sam njihovu drevnu mladost rase, da i ne govorim o tome kako mi je Afrika oduvek bila velika fascinacija. Imao sam običaj da kažem da me samo crnac ne može nikada uvrediti.

I tako, satima bih se klatio u ritmu pesama Denisa Brauna, Gregorija Ajzaksa, Boba i Horasa Endija. Šta je bilo lepše od toga? To beše zadovoljstvo sa merom, bez opasnosti da se uvalim u bilo kakve gluposti. Alkohol i droga me uopšte nisu privlačili, iako mi behu pod nosom. To je sve bilo isuviše teško, skopčano sa komplikacijama i ponižavanjem. Uostalom, bio sam ubeđen da sve ono što može da se doživi pomoću droge može da se doživi i bez nje, sa malo više koncentracije i pažnje. Znam da je policiju kopkalo i da su se interesovali za mene. Pokušavali su da me raskrinkaju, pošto nikako nisu mogli da poveruju da nemam ništa sa tim stvarčicama. Sećam se, podmetnu mi nekog klinca koga sam, inače, poznao od ranije, dođe kod mene i počne da mi govori kako je odlučio da se fiksa. Ja ga pogledam ozbiljno i kažem mu: „Čoveče, da li si ti svestan u šta se upuštaš?” Mali to moje reagovanje prenese svojim poslodavcima i svaka njihova sumnja otpadne. I tako me ostaviše na miru.

U međuvremenu, dogodi se i to da se zaljubim u jednu devojkicu, poreklom iz Mauritanije, pravu kćer pustinje po imenu Eva. Imala je momka, ali mi je to baš odgovaralo. Nikada nisam ni pomislio da bilo šta preduzmem, da nekog povredim, taman posla. Telesni kontakti nisu dolazili u obzir, pa čak ni pogledi. Postojao je samo neki osećaj, neki fluid koji je lebdeo između. Njen momak beše jedan simpatičan tip, inače, odličan džez trubač. Možda je on kapirao sve, ali je bio na visini situacije. Nikada nije pokazivao ni trunku netrpeljivosti, kao, uostalom, što ni ja nisam bio nametljiv. Viđali smo se često u „Arapu”, pozdravili bismo se, a sve ostalo bila je muzika.

Dešavalo se nekada da ne dođu i tada bih bio malo tužan, ali bilo mi je opet lepo, znao sam da će se sutra sigurno pojaviti. Praktično, živio sam od večeri do večeri za tih nekoliko časova njene blizine.

Kada bi se oko dva sata posle ponoći „Arap” zatvorio, odvezao bih neke prijatelje njihovim kućama. Noćna vožnja gradskim ulicama mi je prijala, još uvek me je pratio osećaj Evinog prisustva. Ali nikakve privatne zabave nisu dolazile u obzir, nisam išao ni kod koga, niti sam koga dovodio sebi. Sam bih se vratio kući i ostatak noći provodio u sobi slušajući preko slušalica na svom stereu muziku, i to, biću hrabar da priznam, ma šta neki mislili o tome, takozvanu ozbiljnu muziku, što bi Joka Balalajkašević rekao – „klasiku”. Naročito sam voleo simfonijsku muziku kasnih romantičara, njenu grandioznu prostornost, koju su gradile stotine instrumenata svojim zvucima, i u kojoj bih zamišljao Evin lik. Video bih njenu priliku kako nepomično sedi u dnu peščanih talasa, kao da lebdi iznad užarenog tla, samo bi pustinjски vetar pomerao pramen njene sjajne tamnoplave kose. A onda bi počela polako da pleše, da se okreće na rubovima kovitlaca koji bi je sve više zahvatao raspirivan hiljadama zvukova, nijansi i ritmova koji kao da su izvirali jedan iz drugog. Vrtela se sve većom brzinom i sve se slivalo u osećanje neuništive večne radosti postojanja. U samom finalu, ova vizija bi kulminirala fleševima, sve bi se slilo u belinu, predeo sa zvucima i Evin lik postali bi čista svetlost, sam sjaj. A zatim bi sjaj smenila tama, pa opet svetlost, i tako u beskraj. Najzad, kada bih se osvestio, imao bih neki čudan osećaj, kao da sam ja sam Eva i kao da nikakve razlike između nas i nema. Posle izvesnog vremena, ipak, kao da bismo se razdvojili, ona bi opet bila nešto sasvim različito od mene, daleka i nedostižna kći pustinje, i osećao bih zbog toga čežnju koja se pretvarala u bol, bol koji mi je prčinjavao neopisiv užitak.

Ali s vremenom, pošto su se ove seanse ponavljale, počeo sam da osećam krivicu, senka neke podlosti počela je da me prati. Osećao sam se kao lopov, pod okriljem noći još neuhićeni tat. Sâm sam se sebi smučio. Jedne noći, pred jutro, pošto sam zaspao, sanjao sam sledeći san: Uđem u samoposlugu „Jagoda” nešto da kupim, kad tamo Eva sa još dve drugarice. Javim joj se i ona mi otpozdravi. Utom se pojave neki klinci iz kvarta i počnu da im dobacuju, kao, crnci aut, marš kući u Afriku i slične bedastoće. Ja uhvatim jednog koji je bio najgrlatiji

i kažem mu: „Sad ćemo da idemo kod tvojih roditelja da vidimo ko te vaspitao, sram te bilo!” Dok sam ga tako prekorevao, Eva i njene drugarice priskoče i počnu papučama da ga udaraju. Ispočetka malo, tek dva-tri udarca, a onda krene da pljušti po njemu sve jače i jače. Vidim da je vrag odneo šalu, kažem im da prestanu, da je dosta, ali one samo biju. Sad je to već ubijanje, hoće kao štakora da ga zatuku. Uplašim se da ću još biti saučesnik u ubistvu, ipak, dete je to. Zagrlim ga i zaklonim svojim telom, a one udri po meni i dobro me izbubecaju.

Probudim se u goloj vodi. Razmišljao sam šta taj san može da znači. Otkočila me je. Dozvolila mi je to par puta i sad je dosta. U stvari, upotrebila me je. Sve je, apsolutno, znala, poigrala se sa mnom kao neka opasna afrička veštica. Osećao sam razočaranje i čak uvređenost, a možda sam se i plašio da je ponovo sretnem. Odlučim da više ne odlazim u „Arap”. Želeo sam samo da budem sam. Počeo sam sve više vremena da provodim na Dunavu, pošto sam pretpostavljao da su tamo najmanje šanse da naletim na nekog poznatog. Odlazio bih svakog dana u Veslački klub „Danubius” i tamo, naslonjen na ogradu terase, satima posmatrao kuće u ribnjaku na suprotnoj obali. Uveče bih sa kevom sedeo ispred televizora. Čutala je, nije me uopšte gnjavila u vezi sa poslom. Videla je da se nešto promenilo i sada joj se ni ovo nije sviđalo. Iz dana u dan, sve više sam tonuo u ravnodušnost i ćutanje, da bih se, napokon, jedne večeri prenuo i doneo odluku da se zaposlim, i to odmah rekoah kevi, zamolivši je da mi u tome pomogne, pošto je znala neke ljude.

Sedim u staroj truloj „kortini” i ne znam šta ću sa sobom, kuda da krenem, pojma nemam. Čale nikada nije imao vremena, uvek je govorio da je umoran, da ga ne gnjavim. I to je stvarno bila istina, bio je hronično iscrpljen. Šta mi je drugo preostajalo nego da se glancam i da gluvarim. Mogao sam se pretvoriti u spomenik, u neki kip na nekom čošku ili na fasadi, samo da odsutno posmatram. Nekada sam pak bio gotov da padnem na ugao neke zgrade, da zagrlim goli kamen i da ridam. Možda neko neće poverovati, ali buka ulica, prljavština i gradski smog kao da su budili u meni sećanje na prvo mleko koje u životu okusih.

Iz ovih veselih razmišljanja prenu me udarac u šoferšajbnu. Ugledah neko izobličeno lice pritisnuto na staklo kako se ceri, a zatim jedna poznata prilika uskoči u auto. Bio je to Ika Panter, moj najbolji drug iz gimnazije, inače poznati šezdesetosmaš, učesnik čuvene frke kod nadvožnjaka.

– Keva te traži, zabrinuta je. Šta je bilo?

– Pa ništa, zaposlio sam se, prihvatio sam mesto portira u toplani. Ona mi je to namestila, znala je nekog Novickog, tako nekako se zvaše, on je bio dobar sa čaletom.

– A, misliš na Novskog, direktora toplane, nije on Novicki, poznata faca, atletska zvezda, desetobojac, pedeset treće na olimpijadi u Helsinkiju osvojio je bronzanu medalju.

– Otišao sam na posao, ali kada sam obukao uniformu, posle par minuta mislio sam da ću poludeti, nisam mogao sebe da prepoznam. Imao sam neki vrlo čudan osećaj. Svukao sam sve sa sebe i pobegao kući. Naravno, keva je požizela, svađali smo se.

– Ha-ha, obučeš novo odelo i počneš da se pretvaraš u nekog drugog, počinje novi nepoznati život. Bre, ti si, zaista, neki tip iz bajke. Šta radiš ovde, posmatraš oblake? Aj-lav-ju-sou-mač! Inače, priča se za to Novskog, da će nadrljati. On je, izgleda, glavni krivac što je toplana radila i tokom leta. Fazon je u tome što to niko nije primećivao, pošto temperatura radijatora nije prelazila 19 stepeni. Zašto nije naredio da se ugasi kotlarnica, sam bog zna. Ti nisi ništa čuo o tome?

– Ne.

– Biti portir, pa to je baš zanimljivo, samo posmatraš, znaš nešto, ali više naslućuješ, spletkariš bez posledica. Na primer, radiš kao portir u nekoj export-import firmi gde se nešto opasno muva. Znaš da direktor dolazi noću u firmu sa jednim zgodnim mladićem. Ili neko ostavi na portirnici paketić za zamenika, međutim, on se danima ne pojavljuje itd. Treba samo imati malo mašte ali nikada previše, jer to već nije veselo. Ne вреди, moraš se vratiti kući. Šta ćeš? Ne možeš živeti u autu. Ipak, što se tog posla tiče, u pravu si, nije to za tebe.

Oko podneva, kao prebijen pas, ali ipak doteran, uglancan, vratio sam se u stan. Neispavana, sa podočnjacima, u tišini, sedela je u kuhinji i pušila. Osećao sam da joj je laknulo, iako ju je mržnja napinjala. Nije htela odmah da započne, ali ja nisam izdržao, pokušao sam opet da se pravdam, da pretim.

– Ne mogu, jednostavno ne mogu. U stvari, mogu i znam da mogu, ali neću.

– Dobro, ali kako ćeš živeti kad umrem, kako, od čega?

– O tome nemoj da razmišljaš, gledaj samo da živiš što duže.

Bilo je to veoma bedno sa moje strane, da ne kažem podlo. Nisam smeo da je pogledam, ali znao sam, i to je bilo dovoljno, da joj se suze u tišini penju uz obraze, vraćaju se u njene velike tirkizne oči pretvarajući ih u zamućene prljave barice.

Klizam se, hodam napred-nazad, visim prikovan olovnim cipelama za tlo. Kasno je leto, kraj februara. Dok me jednim okom posmatra Ulica Kralja dr Ribara, koja se pod pravim uglom spušta u drugu ulicu i u čijoj je dubini veliko sivozeleno sunce, u trenutku znam da sve to što vidim i čujem ništa nije *sada*. Crnkasta rumen pljušti po žutim i crnim opekama kakvim je nekada bila pokrivena većina glavnih ulica. Ova je pak jedna od poslednjih, vidljivih, ako ne i poslednja, kao jedna jedina koja postoji i koja još uvek nekako odoleva mokrom asfaltu i vatri. Odjednom, osećam strah ali ne znam zašto, zbog čega. Izgleda da i nema stvarnog razloga, radi se o nečem drugom, kao i uvek. Ulica se jako izduži, hoće da me proguta, da mi nađe mesto na razglednici za koju ću da se zalepim kao poštanska marka. Sunce polako tone uvećavajući se kao pun mesec koji se vidi između zgrada koje kao da pomera uz lake potrese. Daleko na desnoj strani ulice je parkiran kamionet, nepomičan je, ali kao treptajem, u trenutku, njegov prtljažnik koji, pokriven žutom ceradom, zjapi pomrčinom, premešta se stalno s jedne na drugu stranu. U blagom nagibu, kamionet klizi unazad. Približavajući se, otvor prtljažnika raste, uvećava se. Kada se okrenem, sa moje leve strane uvek su džakovi puni crvene ili zelene paprike (kažem „ili” zato što, ako tvrdim da su zelene,

radi se o crvenim i obrnuto). Džakovi su naslonjeni na niski zid gradskog zatvora koji, ipak, ne dodiruju i koji se pruža skoro čitavom dužinom ulice koja se iznenada skraćuje. Vazduh je nepomičan. Čini mi se da sa visine čujem neki glas koji me doziva, više, ipak, nekog drugog, mnogo udaljenijeg. Podižem pogled prema zatvorskim prozorima pokrivenim metalnim mrežama i u jednom prozoru vidim neku poznatu priliku kako mi maše, ali pokreti se nekako stišani, prigušeni. Ne mogu da verujem, to je sigurno onaj trubač, Evin frajer. Pao je! Ali šta tu ima čudno? Sigurno nije mogao da živi od džeza i čokolade, sigurno da sigurnije ne može biti. Ništa. A mogao je da živi i od džeza i da radi u banci, kao da se od nečeg može živeti ili umreti, ne znam. Stojim, umnožavam se. On uporno pokušava da mi nešto saopšti, kao, neku poruku koju bi trebalo nekom da prenesem, ali onda odjednom nestane sa prozora. Pomislim na Evu, šta se dogodilo sa njom? Zatim se ponovo pojavi na prozoru. Ali ne, to više nije trubač, to je Ika Panter, šezdesetosmaš, moj najbolji drug iz gimnazije. Pogled mi odluta, padne udno zatvorskog zida na plave cvetove cikoriје, a kada ga opet podignem, na prozoru, umesto Ike, vidim kevu kako nemo zuri u mene. Idem sredinom ulice, čak do Riblje pijace, i istovremeno se vraćam osvrćući se. Onda opet izađem na kej i ugledam onog Novickog, direktora toplane, kako džogira. Dok mu među nogama landara, spotakne se o nešto ali ne padne. Skrenem na suprotnu stranu da ga izbegnem, što on svakako primeti. To je prilično nepristojno s moje strane, ali jako mi teško padaju susreti i razgovori sa starijim ljudima, a i sa mlađim. Vraćam se kejom dok plavet jutra senči gipsane kipove na fasadama dalekih brežuljaka. Zatim imam jednu maštariju o tome kako ležim u bolnici ili kod kuće, u devojačkoj sobici, na samrti sam. Keva je pored mene, a mogao bi to biti i Novicki ili Ika, koji hoće još nešto da mi objasni. Na koncu, to je onaj trubač, svira trubu stojeći pored mog krevca dok ja umirem. Kada uveče stignem kući, keva mi još na ulici, sa prozora, kaže, zapravo otpeva to kao ariju iz neke opere, da je Novicki zvao telefonom. Poručio je da mu se obavezno javim i da mu više ne izlazim na oči. Kao, ima neke nove ideje u vezi sa mojim zaposlenjem